

NAPOVED INTEGRALNE SERIJE:

S pametno integracijo do trajnostnega razvoja

V čedalje večji meri se soočamo z mnogoterimi, raznolikimi izzivi – od svetovnih do evropskih, slovenskih, lokalnih; od podnebnih sprememb do ekonomskih problemov.

Zato je nujen drugačen pogled na svet okrog nas, nov način razmišljanja in delovanja, preseganje kalupov...

Celosten pogled, ki nam bo pomagal, da elemente, ki jih že imamo, vidimo v novi luči, na drugačen in celosten način povežemo, prepletemo, stkemo – PAMETNO INTEGRIRAMO.

Drobce rešitev, ki bodo dobre za vse, imamo pred seboj, živimo z njimi – tu, v Sloveniji in Evropi.

Ker »nič ni tako praktično kot dobra teorija« (Lewin), predstavljamo NAČELA, po katerih je mogoče oblikovati nov, celosten konceptualen okvir; pravzaprav lahko vodijo do različnih teorij.

In ta načela nas lahko pripeljejo do TEORIJE INTEGRALNEGA RAZVOJA avtorjev Ronnieja Lessema in Alexandra Schiefferja.

Praktični primeri njene uporabe z odličnimi praksami (večina iz Slovenije) in novi integralni koncepti bodo sestavljali večino od 100 nadaljevanj v seriji »S pametno integracijo do trajnostnega razvoja«. Objavljali jih bomo v naslednjih nekaj mesecih, praviloma vsak dan od ponedeljka do petka. S pomembnim sporočilom, da je nujno pametno povezati številna prizadevanja in potenciala za trajnostni razvoj v okviru EU.

*Med drugim smo pristop integralnih svetov uporabili pri snovanju novega, trajnostnega modela razvoja za našo državo - poimenovali smo ga Integralna zelena Slovenija. Predstavili smo ga v knjigi **Integral Green Slovenia** (Routledge, 2016), ki smo jo uredili dr. Darja Piciga, prof. Alexander Schieffer in prof. Ronnie Lessem, napisalo pa poleg nas še 42 slovenskih avtorjev. Z Integralno serijo se odzivamo na številne pobude, da bi imeli čimveč gradiv o Integralni zeleni Sloveniji tudi v domačem jeziku.*

In integralna zelena pot lahko prispeva tudi k prihodnosti Evrope.

O vsem tem nas bo v prihodnjih mesecih pisalo več deset avtorjev knjige in drugih integralnih mislecev.

Vse to prvič celostno v slovenskem jeziku in edinstveno v svetovnem merilu.

Prijazno vabljeni k prebiranju, razmišljanju in ustvarjalni uporabi!

Dr. Darja Piciga

TRINAJSTI TEDEN

S pametno integracijo do trajnostnega razvoja – 63. nadaljevanje

30. 5. 2018

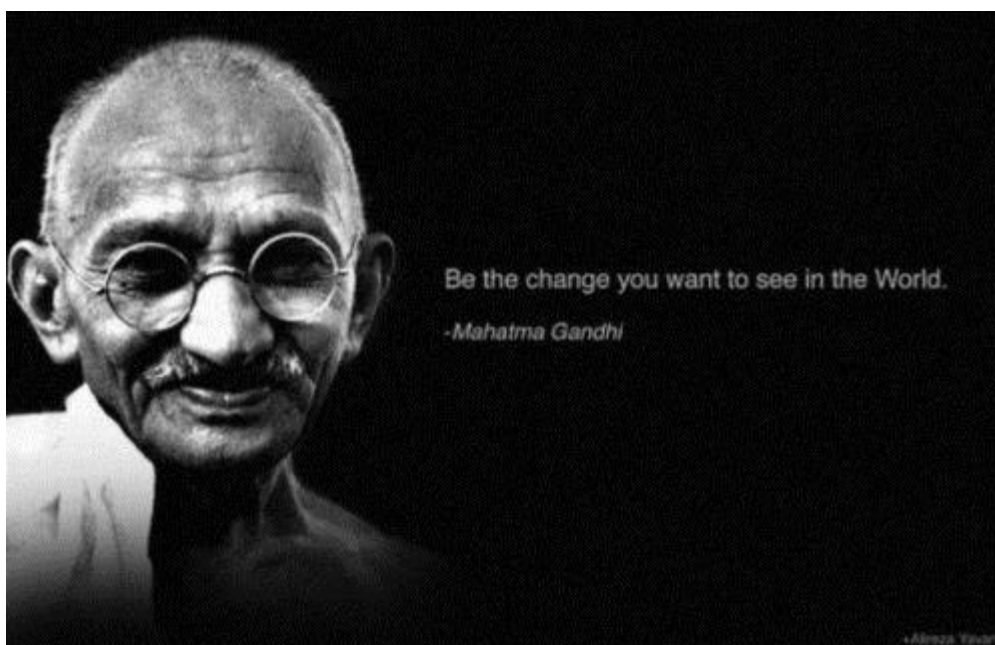
63. Veliki možje socialne ekonomije in Meje rasti

Ronnie Lessem in Alexander Schieffer, avtorja knjige o integralni ekonomiji in avtorja, soavtorja, urednika vrste drugih del iz konceptualnega okvira integralnih svetov¹ sta v tej knjigi orisala vse štiri integralne ekonomske pristope, od »južnega« do »zahodnega«. Utemeljila sta jih tako z velikimi misleci kot z uporabnimi koncepti in svetovno uveljavljenimi praktičnimi primeri. »Severni« pristop, ki se udejanja kot socialno, na znanju temelječe gospodarstvo, je za Slovenijo in njeno kulturo, v veliki meri skladno s tem pristopom, še posebej relevanten. Zato se tudi bolj sistematično posvečamo njegovim teoretskim temeljem, tako iz zgodovine socialne ekonomske misli kot iz novejšega obdobja.

¹ Predstavitve teh del so objavljene na <http://www.trans-4-m.com/transformation-innovation-book-series/> in <http://www.trans-4-m.com/integral-green-book-series/> (spletna stran Centra za integralni razvoj Tras4m <http://www.trans-4-m.com/>).

Skica socialne ekonomije, usmerjene k skupnemu dobru, ki smo jo po Lessemu in Schiefferju povzeli v preteklih dveh nadaljevanjih ***Integralne serije***, se prične s Sismondijem iz Švice in vključuje tudi Angleža Ruskina in Hobsona. Posebno mesto ima humanistična ekonomija z višjimi potrebami (kot je samoaktualizacija) iz hierarhiji potreb psihologa Abrahama Maslowa. Lessem in Schieffer nato poudarita, da med predstavnike tega socialno ekonomskega gibanja štejeta tudi angleškega ekonomskega in socialnega zgodovinarja Richarda Tawneya, Indijca Mahatmo Gandhija, pionirja okoljske ekonomije Nicholasa Georgescu-Roegenaa in nemško-angleškega ekonomista E.F. Schumacherja.

Gandhi je pri Ruskinu dobil navdih, da je ekonomijo videl smiselno le v primeru, če zasleduje prave cilje: gospodarski sistem, ki zagotavlja osnovne dobrine in hkrati vključuje vrednote človekovega dostojanstva, nenasilja in ustvarjalnega dela. Predvsem pa je uporabil jedro Ruskinovega učenja za novo filozofijo gospodarskega razvoja, ki ima namen krepiti gospodarstvo podeželskih vasi, tako zapostavljeno v času britanske kolonialne vladavine. Boril se je za dekolonizacijo in obnovo gospodarstva, kar naj bi vodilo do večje samozadostnosti in večjega nadzora skupnosti. Te ideje so na primer vtakane v razvojni model gibanja Sarvodaya Shramadana na Šrilanki, ki si prizadeva za prebujenje vseh, od posameznika do naroda, in smo ga predstavili v 39. in 40. nadaljevanju ***Integralne serije***. Sarvodayo lahko imenujemo tudi gibanje samoupravljanja, ki zagotavlja celovite programe razvoja in reševanja konfliktov v vaseh. Njen ustanovitelj dr. A.T. Ariyaratne je pogosto imenovan »Gandhi Šrilanke«.

Slika: Mahatma Gandhi, eden od tvorcev sodobne Indije in politik osamosvajanja. Znan je tudi po izreku: »Bodi sprememba, ki jo želiš videti v svetu«.

Med ostalimi velikimi možmi, ki jih omenjata Lessem in Schieffer, smo na kratko že pisali o E.F. Schumacherju², avtorju navdihujoče knjige *Majhno je lepo*, ki se je uveljavil s preseganjem kalupov. V času bivanja v Burmi je razvil načela, ki jih je imenoval »budistična ekonomija« - in v njih najdemo gandhijevskega duha. Med drugim je leta 1973 opozarjal tudi na omejenost naravnih virov. Tako se spet srečamo s kritiko prevladujočega ekonomskega modela, ki zahteva nenehno rast na račun izkoriščanja naravnih virov. Da tak model ne bo vzdržen, sta leta 1972 zaključila Donella in Dennis Meadows s sodelavci iz Inštituta za tehnologijo iz Massachusettsa, in sicer v poročilu za Rimski klub z naslovom ***Meje rasti (The Limits to Growth)***.

---

² [3. nadaljevanje](#), [7. nadaljevanje](#).

Lessem in Schieffer dajeta poročilo o mejah rasti in Rimskemu klubu v knjigi *Integral Economics* posebno mesto. Kot bomo videli kasneje, pa še bolj izpostavljata poročilo *Učenju ni meja (No limits to learning)*, ki ga je Rimski klub izdal nekaj let kasneje (leta 1979) – kot posebej zanimivo z vidika na znanju temelječega gospodarstva in družbe, kar je ena ključnih značilnosti »severnega« sveta.

Informacije o Rimskem klubu in knjigi Meje rasti, vključno z novejšimi poročili, večinoma povzemamo po spletni strani nevladne organizacije Umanotera, Slovenske fundacije za trajnostni razvoj³. V *Integralni seriji* predstavljamo zamisel integralne zelene ekonomije in družbe, ki je model trajnostnega razvoja, zato je to klasično delo gibanja za trajnostni razvoj za nas še posebej pomembno. Mogoče bolj kot zanimivost: po Lessemu in Schiefferju tudi koncept trajnostnega razvoja sodi v sfero »severa«.

Rimski klub (Club of Rome) je organizacija (tudi »miselni tank«), ki povezuje akademike, znanstvenike, politike, strokovnjake in člane civilne družbe za načrtovanje, razvoj in implementacijo učinkovitih pristopov za rešitve širokega nabora med seboj povezanih globalnih vprašanj. Svojo osnovno nalogo Rimski klub vidi v "identifikaciji in analizi ključnih težav, s katerimi se sooča človeštvo, in komunikaciji teh težav najpomembnejšim javnim in zasebnim odločevalcem kot tudi širši javnosti." Rimski klub sta leta 1968 ustanovila italijanski industrialec Aurelio Peccei in škotski znanstvenik Alexander King. Od julija 2008 ima organizacija sedež v Winterthuru v Švici.

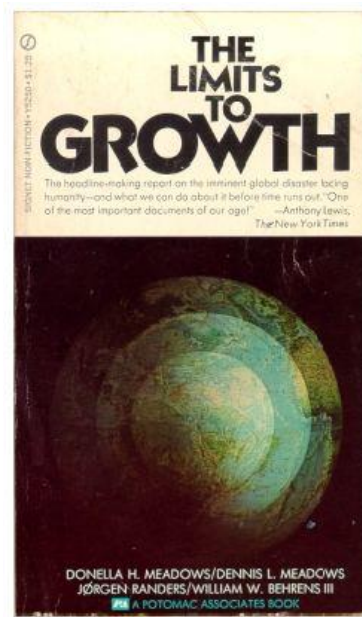
Donnella in Dennis Meadows ter njuni sodelavci so si v poročilu *Meje rasti* v zvezi z eksponentno rastjo svetovnega gospodarstva, prebivalstva in porabo virov od industrijske revolucije naprej zastavili preprosto vprašanje: *Koliko časa se lahko ti trendi nadaljujejo na planetu z omejenimi viri?*

Študija je temeljila na uvedbi pristopa »sistemske dinamike«⁴ in kvantitativne analize v okoljevarstveno znanost. V modelu, imenovanemu World3, so avtorji preučevali pet med seboj povezanih spremenljivk: svetovno prebivalstvo, industrializacija, proizvodnja hrane, onesnaženost okolja in poraba neobnovljivih naravnih virov. Izhajali so iz treh predpostavk:

- vseh pet spremenljivk raste po vzorcu eksponentne rasti,
- obstaja zgornja meja onesnaženosti, preko katere človek ne more več udobno živeti,
- količina razpoložljivih neobnovljivih naravnih virov je omejena.

Izdelali so 12 scenarijev za dolgoročno prihodnost človeštva in planeta, od optimističnih do pesimističnih, ki so prikazovali različne poti razvoja do leta 2100.

Slika: Naslovnica knjige *Meje rasti* iz l. 1972

Poročilo je predvidelo, da gospodarska rast zaradi omejene razpoložljivosti naravnih virov (zlasti nafte) ne more trajati v nedogled in da bo izkoriščanje naravnih virov prek meja sposobnosti obnavljanja planeta

³ *Meje rasti, študija Rimskega kluba – 40 let kasneje*. Nina Tome, Umanotera, Slovenska fundacija za trajnostni razvoj. Dostopno prek: <http://www.planbz slovenija.si/upload/rast/tome-besedilo.pdf>.

⁴ Sistemska dinamika je pristop k razumevanju obnašanja kompleksnih sistemov v daljšem časovnem obdobju. Za razliko od drugih klasičnih metod, ki preučujejo svet tako, da ga razčlenijo na manjše delčke, pa sistemski dinamiki na svet gledajo kot na celoto. Osnovni koncept sistemske dinamike je razumevanje, kako stvari v sistemu medsebojno vplivajo ena na drugo. Pri tem v organizacijskih sistemih ločimo procese, na katere vplivamo z namenom doseganja cilja, in na tisti del sistema, ki na procese vpliva. Tako lahko rečemo, da stvari in ljudje v sistemu komunicirajo skozi povratne zanke.

vodilo v zlom družbeno-ekonomskih in ekoloških sistemov nekje tekom 21. stoletja (in ne do konca 20. stoletja, kot je splošno sprejeto mnenje). Najbolj verjetni posledici bosta razmeroma hiter in nekontroliran padec števila svetovnega prebivalstva in gospodarskega outputa. V scenarijih rast prebivalstva in kapitala postopoma prisili človeštvo, da vedno več kapitala preusmeri v spoprijemanje s problemi, ki izvirajo iz omejitev. Končno je za reševanje le-teh preusmerjenega toliko kapitala, da je nemogoče vzdrževati nadaljnjo rast in industrijski output. Ko gospodarstvo začne upadati, tudi drugi sektorji, kot so proizvodnja hrane, storitve in druga potrošnja, niso sposobni vzdrževati vedno večjega outputa, zaradi česar preneha naraščati število prebivalcev. Konec rasti lahko pride v več oblikah: lahko pomeni zlom, nekontroliran padec tako v populaciji kot človeškem blagostanju, v primeru, da pa je družba zmožna korenitih in proaktivnih družbenih sprememb na tehnološkem, kulturnem in institucionalnem nivoju, lahko konec rasti pomeni tudi nebolečo prilagoditev in zmanjšanje ekološkega odtisa človeštva v okviru nosilne sposobnosti planeta.

Leta 1972 se je koncept konca rasti zdel še zelo oddaljen in vsi scenariji modela World3 so konec rasti prebivalstva in gospodarstva predvideli po letu 2000. Celo po najbolj pesimističnem scenariju je življenjski standard naraščal do leta 2015 in zdelo se je, da ima človeštvo dovolj časa za razmislek, odločitev in akcijo - celo na globalni ravni. Kazalo je, da sta prebivalstvo in gospodarstvo še znotraj nosilne sposobnosti Zemlje, da je še čas za varno rast, medtem ko se raziskuje dolgoročne možnosti sprememb. Če je bila to resnica v času objave poročila, pa leta 1992, ko je izšlo nadaljevanje knjige z naslovom ***Preko meja (Beyond the Limits)***, to ni bilo več tako. Poročilo je potrdilo dognanja izpred dvajsetih let, a zaključilo, da smo nosilno sposobnost planeta že presegli. Podobno zaključujejo tudi naslednja poročila.

Dogajanje po izdaji poročila ***Meje rasti*** je že del novejšje zgodovine. Učinek je bil takojšen. Prodanih je bilo na milijone izvodov in knjiga je bila prevedena v več kot 30 jezikov. To delo je tudi Rimski klub postavilo na svetovni zemljevid. Žal pa so zaključki veliko vplivali na dejanske odločitve tistih, ki upravljajo gospodarstvo – od lokalne do globalne ravni. Naši razmisleki o trajnostnih ekonomskih pristopih, ki jih bomo objavljali tudi v prihodnjih nadaljevanjih, so zato še vedno ali čedalje bolj potrebni.

Dr. Darja Piciga